

KG Hammarlund

A. Kommentarer och frågor till Per Flensburg

Per,

i din mycket innehållsrika översikt som går långt utöver frågan om metoder och metodval är det en mening som särskilt väcker min nyfikenhet. Du skriver, när du presenterar Pertti Järvinen och hans metodtaxonomi, att du är tveksam till Järvinens hävdande att taxonomin är generell och tillämpbar på alla vetenskapsområden: "Det är svårt att t. ex. få in historieforskning".

Här ser du något som jag inte ser, och jag skulle gärna se att du utvecklade detta. Jag har inte läst den bok av Järvinen som du hänvisar till, men väl en annan text av honom där taxonomin presenteras ingående (*Research Questions Guiding Selection of an Appropriate Research Method*, Tammerfors 2004). Från din presentation och Järvinens text tycks mig historia, liksom annan forskning inom humaniora och samhällsvetenskap, mycket väl låta sig infogas i taxonomin.

Historieämnet faller förstås utanför den rena matematiska forskningsansatsens fält. Däremot torde det vara möjligt att hitta exempel på historisk forskning med hemvist i alla övriga fält: merparten av dagens historievetenskap kan nog beskrivas som konceptuellt-analytiskt, teoriprovande och/eller teoribyggande. Studier av artefakter är kanske mindre vanligt (om man inte betraktar varje historisk källa och varje historievetenskaplig framställning som en artefakt), men i historiebruks- och kulturarvsforskning är värdering av artefakter inte ovanligt, och man kan tänka sig forskningsprojekt där historia och museologi samverkar i byggandet av artefakter.

Men kanske missar jag något här? Jag tar gärna del av flera tankar kring varför historieforskning (kanske också andra vetenskapsområden?) inte skulle passa in i Järvinens taxonomi.

Vänligen KG

Referenser:

Järvinen, Pertti: *Research Questions Guiding Selection of an Appropriate Research Method*. Tammerfors: Tammerfors universitet 2004. Internet:

B. Svarkommentar från Per Flensburg till KG Hammarlund

Kul att fler än jag känner till Perttis forskning. Han har varit en av mina mentorer och inspirationskälla under hela min forskning. Vi har ofta diskuterat just den fråga du tangerar: Täcker hans modell alla områden? Pertti menar förstås det, men jag lyckades en gång få honom att erkänna att framtidsforskning var svår att få in. Men jag kommer inte riktigt ihåg hur argumenten gick. Men nu till din fråga.

Jag är förvisso inte historiker men jag har läst idéhistoria i några terminer. Inför magisteruppsatsen hade vi en kurs om historisk metod och det är denna kurs jag baserar mitt

resonemang på, främst då två böcker av Peter Josefsson och Frans Lundgren (Josephson and Lundgren, 2014; Lundgren and Josephson, 2016). Jag tänkte ungefär så här: En historiker studerar källmaterial, i huvudsak gamla skrifter. Med detta som grund skapar han eller hon en berättelse eller kanske hellre beskrivning av vad som hände vid ett visst tillfälle eller tidsrymd och försöker förstå varför det hände just där och då. Det var denna föreställning jag utgick från plus att jag sedan tidigare kände till en del av Giambattista Vicos tankar om historievetenskapen (Vico, 1744). Beskrivningen kunde då ses som en artefakt, men den saknade väsentliga designegenskaper, som varje artefakt har, även de immateriella i form av informationssystem. Historien lät oss förstå hur samhället och kanske också människan utvecklats under tidens lopp. Detta är ingen teori menar jag, ty en teori ska förklara hur ett visst fenomen uppkommit eller att det har vissa effekter. Teorin är något man, enligt mitt sätt att se saken, påför, klistrar på, ett eller flera fenomen för att *förklara* dem, medan *förståelsen* av dessa fenomen kommer inifrån dem själva, det är inget som påförs utifrån utan förståelsen är invändig. Begreppen *utvändig* och *invändig* har jag hämtat från Dag Østerberg, som diskuterade dem på ett fascinerande vis i en liten bok från Korpen (Østerberg, 1977). Den springande punkten i mitt resonemang är alltså att jag anser att förståelse inte är en teori. Om jag förstår ett fenomen har jag inte skapat mig en teori om detta. Men om jag förklarar ett fenomen utgår jag från en teori som finns kring detta.

Att förstå kan tvivelsutan ses som ett studium av verkligheten. Möjligen skulle man kunna se det som en konceptuell/analytisk ansats, men en sådan tänker jag mig som ett embryo till en teori. Men givetvis skulle jag inte ha kommit med ett så tvärsäkert påstående som jag gjorde. Man kan säkert, som du säger tänka sig teoriprovande eller i varje fall förståelseprovande undersökningar. Och skiljer man inte på förklaring och förståelse så får du med det hela utom matematiken och artefakterna.